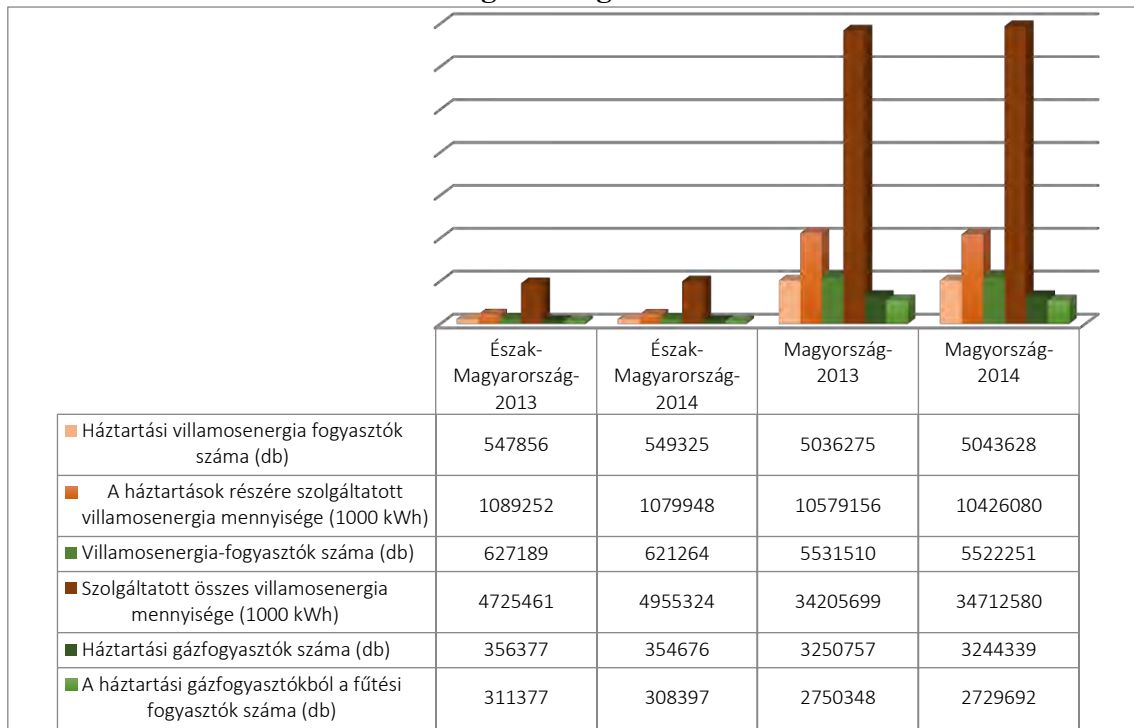

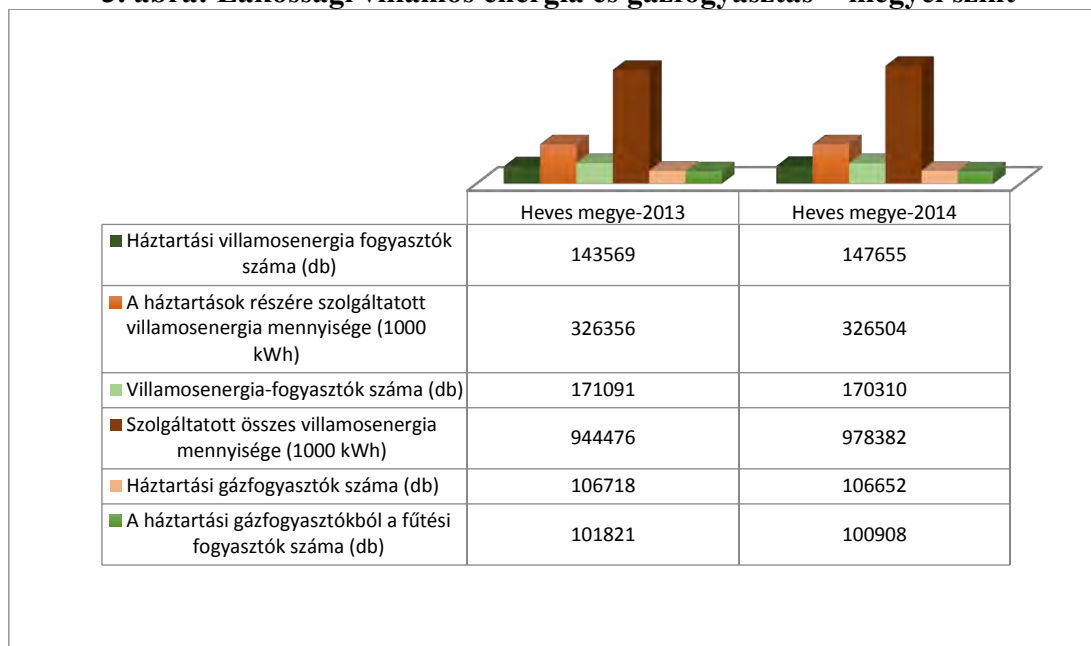
**2. ábra: Lakossági villamos energia és gázfogyasztás
– országos és regionális szint**

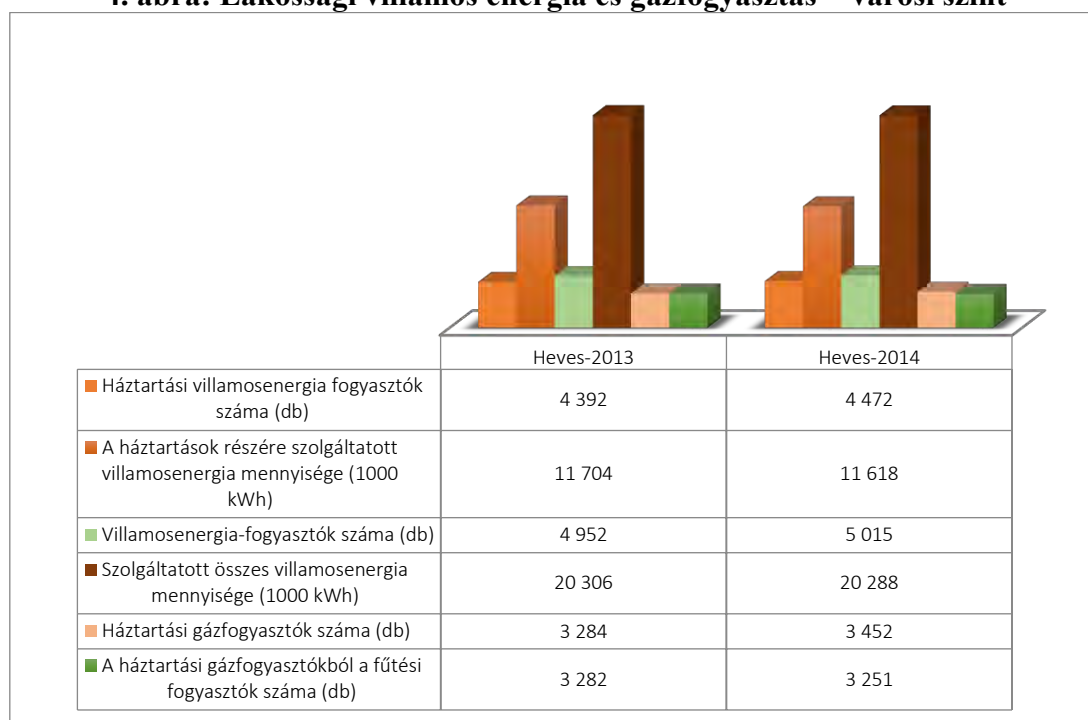
A két vizsgált év adataiból látható, hogy hazai, regionális, megyei és városi szinten a háztartási villamosenergia-fogyasztók száma egyaránt növekedett, azonban a háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége csökkent. Ez feltételezhetően azoknak az energiahatékonysági rendszereknek, valamint energiahatékonysági eszközöknek köszönhető, melyek az utóbbi időben különböző pályázatoknak köszönhetően a lakosság számára is elérhetővé vált. Pl.: napkollektorok elterjedése stb.

A lakossági gázfogyasztással kapcsolatban pedig az látható, hogy a háztartási gázfogyasztás elsősorban a fűtési szezonnak köszönhető, a gázfogyasztók számának csökkenése pedig a tüzelőanyagok térhódításának (a levegőszennyezettség mértékének növekedése) az eredménye.

3. ábra: Lakossági villamos energia és gázfogyasztás – megyei szint

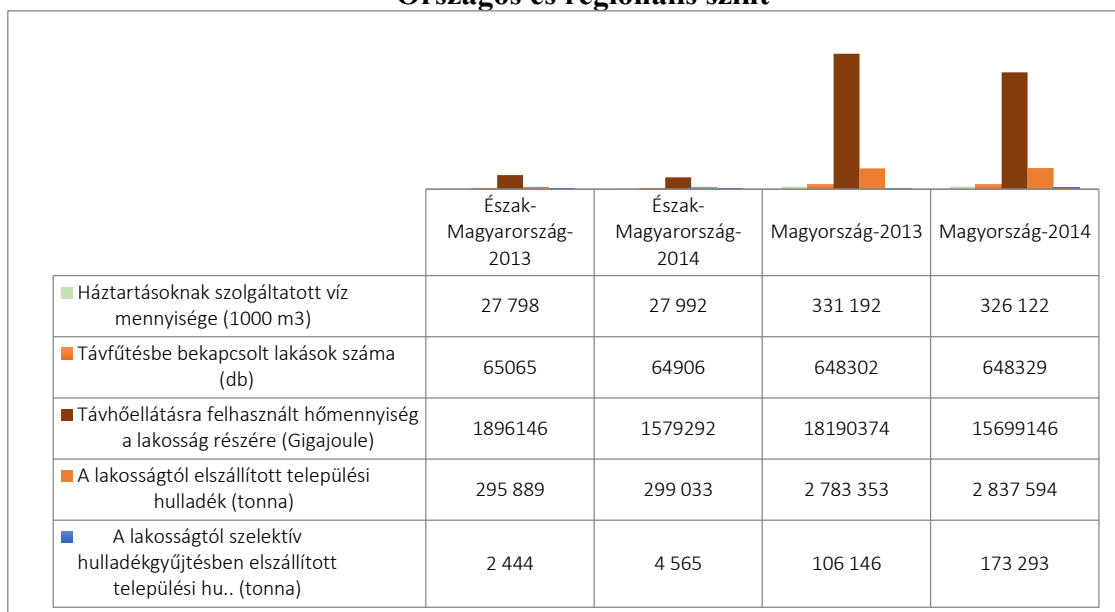

4. ábra: Lakossági villamos energia és gázfogyasztás – városi szint

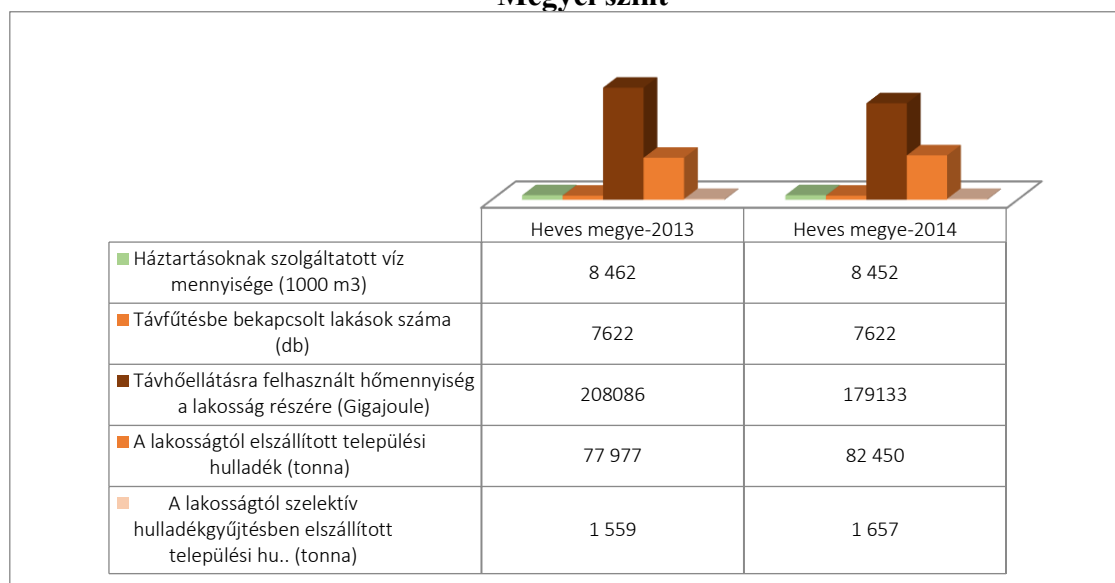

A diagramokból azt is láthatjuk, hogy az egész ország területén, beleértve Észak-Magyarországon, Heves megyében és Hevesen is a települési lakosságtól elszállított hulladék mennyisége növekedett 2013-ról 2014-re, azonban az pozitívnak tekinthető, hogy a lakosságtól szelektíven elszállított hulladékok mennyisége is arányosan növekedett.

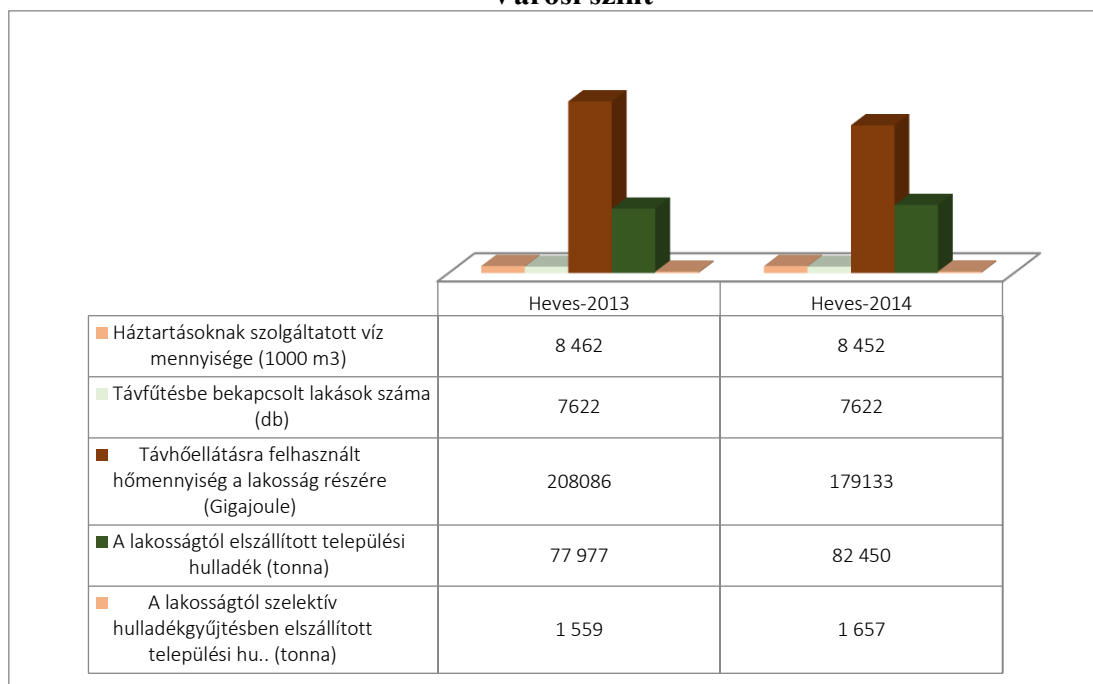
**5. ábra: Lakossági vízfogyasztás, távhő használat,
települési hulladéktermelés és lakossági szelektívgyűjtés
– Országos és regionális szint**

**6. ábra: Lakossági vízfogyasztás, távhő használat,
települési hulladéktermelés és lakossági szelektívgyűjtés
– Megyei szint**

**7. ábra: Lakossági vízfogyasztás, távhő használat,
települési hulladéktermelés és lakossági szelektívgyűjtés
– Városi szint**

A projektünk keretében elsősorban a fiatalok, fiatal felnőttek számára szeretnénk segíteni abban, hogy olyan fogyasztói szemléletet alakítsanak ki, amelynél fokozottan megjelenik az energiahatékonyság, az energiatudatosság és a környezeti hatások figyelembevétele.

3.2. Projekt szakmai megalapozása

A természeti erőforrások megőrzését, a fogyasztói lét fenntartását fenyegető társadalmi, gazdasági és környezeti veszélyek:

A jelenlegi fogyasztói viselkedés számos kedvezőtlen természeti hatást gyakorol Földünk ökológiai rendszerére; a természeti erőforrásaink, energiahordozóink mennyiségére; a kontinensek éghajlatára (időjárási jellemzők), a csapadékmennyiségek változására.

A fogyasztói viselkedések rohamos ütemben zajló változásai a társadalmi, a gazdasági és a hétköznapi életet átívelő technikai fejlődések következtében jön létre. Pl.: népességszám növekedés, a személygépkocsi használat térhódítása, az elektrotechnikai eszközök hirtelen elvülése stb.

Ahhoz, hogy Földünk természeti állapota a jövő generációja számára is élhető környezeti feltételeket tudjon biztosítani, szükség van a lakosság körében is a fogyasztói szemléletmód megváltoztatására, a fogyasztói viselkedésminták újraértelmezésére, valamint az energiatakarékossági és az energiahatékonysági alternatívák bemutatására és népszerűsítésére. Sajnos a kutatások azt bizonyítják, hogy a természeti károk mennyisége folyamatosan növekszik (Pl.: légszennyezettségi szint növekedése, az óceánok, tengerek szemétszigeteinek számszerű gyarapodása, az erdők mennyiségi területeinek csökkenése), az energiafogyasztás és szén-dioxid kibocsátás mértéke továbbra sem csökken.

A természeti erőforrások megőrzése, az üvegházhatási gázok kibocsátásának csökkentése, a fogyasztás fenntarthatóbbá tétele érdekében *szemléletformáló projektünk céljai:*

- az ifjúság, a fiatal felnőttek energiatudatosságának növelése;
- a környezettudatosság, az ésszerű energiafelhasználás és a környezeti összefüggésekben való gondolkodás terjesztése;

- az energiapazarló életmód és a környezetszennyezés okozta éghajlatváltozás hatásainak ismertetése;
- az energiatudatos és fenntartható energiafogyasztást szolgáló fogyasztói szokások bemutatása költséghatékonyság szempontjából;
- az energiahatékonyság és a megújuló energiaforrások használatára épülő viselkedésminták terjesztése.

Az üvegházhatás okozta légköri tulajdonságok:

Az üvegházhatás egy természeti jelenség, melynek megléte nélkül a Föld éghajlata számunkra szinte ismeretlen lenne („barátságatlanabb, ellenségesebb”). Azonban az emberi tevékenységeknek (mezőgazdaság, közlekedés, fogyasztói szokások stb.) köszönhetően a szén-dioxid kibocsátás mértéke növekszik, nem tud távozni megfelelően a világűr felé, így a légkör és a vizek átlagos hőmérséklete is nő, az időjárási mintázatok és a mezőgazdasági teljesítmények változnak, a sarki jégsapkák olvadnak, az óceánok és tengerek szintje növekszik – a part menti települések veszélybe kerülnek – stb.

Az országok egy része megegyezett (Pl.: az 1992-es riói ENSZ-konferencia) abban, hogy korlátozzák az üvegház-hatású gázok kibocsátását: A három legfontosabb szennyezőanyag: *a szén-dioxid, a metán és dinitrogén-oxid.*

Magyarország az energiatermelési és -fogyasztási szokások megváltoztatása révén (Pl.: tüzelőanyagok égetésének csökkentése) képes lenne a kibocsátott **szén-dioxid** mennyiségének csökkentésére. (A táblázat alapján látható, hogy csökkent ugyan a szén-dioxid kibocsátás mértéke, azonban további cél a csökkentés fokozása.)

A második jelentős környezetszennyező gáz a **dinitrogén-oxid**, amelynek fő forrása a mezőgazdaság.

A harmadik üvegházhatású gáz: a **metán**, amely csökkenthető lenne a fogyasztási szokások megváltoztatásával, a hulladékok keletkezésének megelőzésével.⁴

8. ábra: Klímaváltozás (2011-2013)

Mutató/dimenzió	2011	2012	2013
Szén-dioxid (bruttó) kibocsátás, kg/fő	5 045	4 689	4 415
Dinitrogén-oxid kibocsátás, kg/fő	1,3	1,3	1,5
Metán kibocsátás, kg/fő	31,0	31,0	30,3

A hazai energiafogyasztás jellemzői, a hazai energia- és klímatudatos szemléletformálás szükségessége:

Az energiafogyasztási szokások megváltoztatása gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi okokból egyaránt meghatározó, hiszen nem csak a Föld életviteli feltételeinek romlása mértéke/üteme lenne csökkenthető, hanem a családok energiaköltsége is. A következő sorokban az energiaforrások mennyiségi jellemzőinek bemutatása, – kitérve a megújuló energiaforrások használatára –, valamint a lakossági energiafogyasztási jellemzők olvashatóak: A Föld lakosságának – beleértve a hazait is – az energiafogyasztása elsősorban a nem megújuló energiaforrások használatára épül, egyre inkább kiegészülve a megújuló energiaforrások adta lehetőségekre.

A lakossági fogyasztói szokások változásának köszönhetően a földgáz felhasználásának mértéke csökkent, a kőolaj és kőolajtermékek használata viszont növekedett. A fenntartható

⁴ Központi Statisztikai Hivatal (2014): Klímaváltozás (2003–2013)
https://www.ksh.hu/thm/3/indi3_1_1.html

gazdaság szempontjából meghatározó a megújuló energiaforrások (Pl.: vízerőművi, szélenergia, napenergia stb.) használatának fokozása gazdasági és lakossági szinten egyaránt. A következő táblázatok a hazai energiafelhasználást mutatják, kitérve a megújuló energiaforrások használatára.

9. ábra: Energia felhasználás (2003-2014)

Mutató/dimenzió	2011	2012	2013	2014
Primer energiafelhasználás mennyisége összesen, TJ	1 053 851	989 699	956 652	963 384
<i>Ebből forrás szerint</i>	-			
Hazai	451 303	443 085	427 457	424 266
Behozatal	732 463	721 562	719 345	804 159
<i>Ebből típus szerint</i>	-			
Szén és széntermékek	113 079	112 245	94 212	92 176
Kőolaj és kőolajtermékek	270 474	249 929	242 809	273 008
Földgáz	391 519	347 654	326 791	292 223
<u>Megújuló energiaforrások</u>	83 212	78 339	81 868	86 562
Nukleáris	171 648	172 846	168 208	171 203

A megújuló energiaforrások a megtermelt villamos energia mennyiségének 2011-ben 7,5%-át, 2012-ben 7,7%-át, 2013-ban 9,2 %-át, 2014-ben pedig már 10,7%-át adta. Jól látható, hogy ez növekvő tendenciát mutat, amely pozitívnak tekinthető.

10. ábra: Energia felhasználás (2003-2014)

Mutató/dimenzió	2011	2012	2013	2014
A megtermelt villamos energia mennyisége, millió kWh	35 983	34 588	30 290	29 371
<i>Megújuló energiaforrások részesedése, % (f)</i>	7,5	7,7	9,2	10,7

A megújuló energiaforrások – a szél, a víz, a geotermikus energia, a napenergia, illetve a biomassza – részarányának növelésével a természeti erőforrások védelme növelhető, az üvegházhatású gázok kibocsátása csökkenthető.

11. ábra:

**A megújuló energiaforrásokból és hulladékból termelt primer energia mennyisége energiaforrások szerint
Energia felhasználás (2003-2014)**

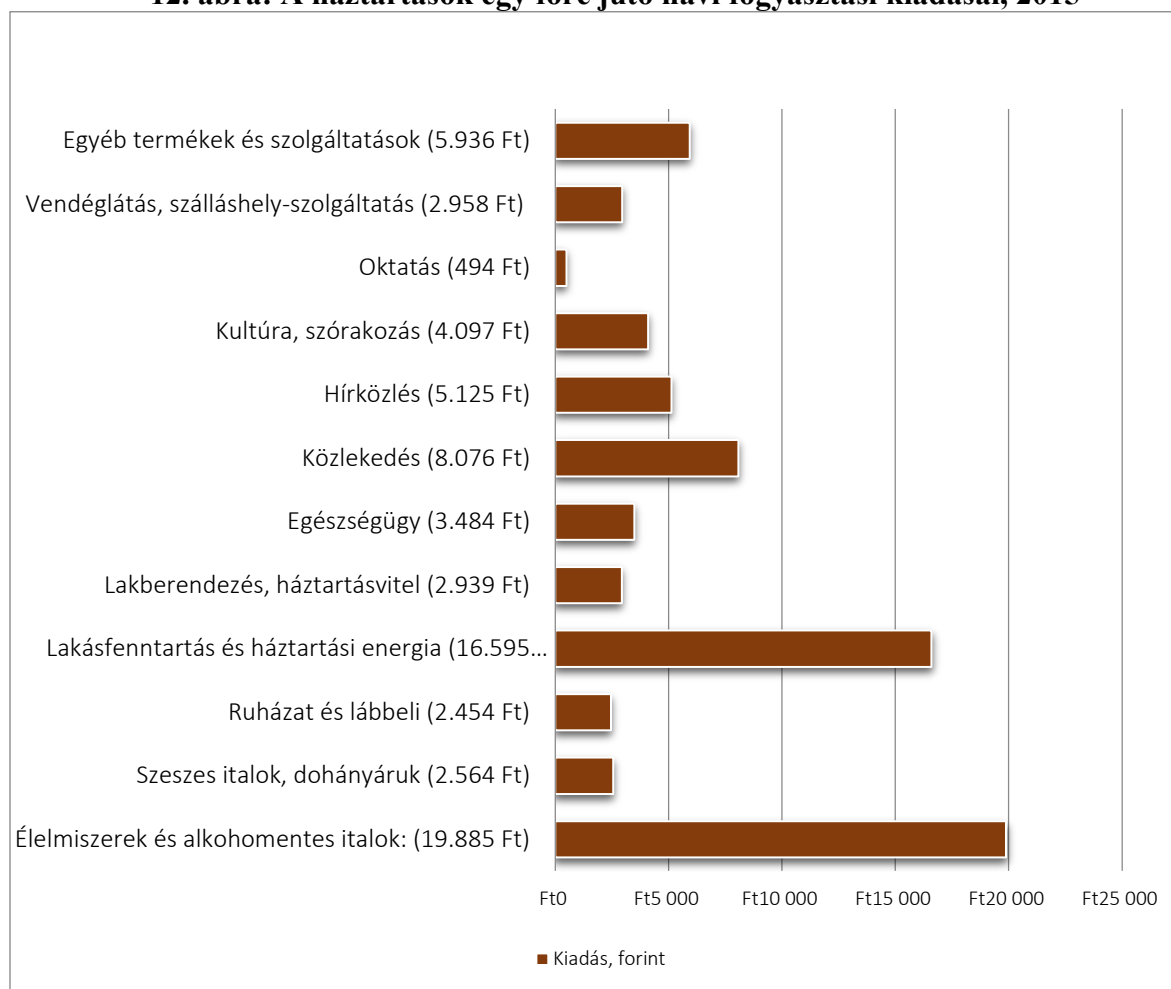
Mutató/dimenzió	2011	2012	2013	2014
Vízerőművi	19,1	18,3	18,3	26,0
Szélenergia	53,8	66,2	61,7	56,5
Geotermális	104,4	107,2	112,7	128,9
Napenergia, (h)	6,0	6,6	8,1	11,0
Szennyvíztelepi gáz, depóniagáz, egyéb biogáz	60,7	44,5	76,8	76,0
Bioüzemanyagok	142,4	281,0	305,2	302,9
Biomassza és kommunális hulladék megújuló része, (i)	1 470,7	1 492,6	1 465,9	1 446,1

Lakossági fogyasztási szokások:

A hazánkban felhasznált energia harmadát (a végső energiafelhasználás 32%-a) a lakosság használja fel a lakásfenntartáshoz kapcsolódóan pl.: fűtés, vízmelegítés, főzés, világítás, a háztartási berendezések működtetésének használatával. Ezen adat változtathatóvá válna a fogyasztói szokások megreformálásának köszönhetően, hiszen az EU-ban a különböző energiafogyasztási szemléletformáló programoknak köszönhetően ez az adat: 27%.

Hazánk háztartásai évente összesen több mint ezermilliárd forintot költenek vízre és energiára. Az egy főre jutó éves kiadásokon belül a lakásfenntartás és háztartási energia 2015-ben 22,2%-ot (16.595 Ft) tett ki, melynek 63,2%-a háztartási energiaköltség (10.491 Ft) volt (ebből elektromos energiafogyasztás: 32,8% (3.265Ft))⁵

12. ábra: A háztartások egy főre jutó havi fogyasztási kiadásai, 2015

Megújuló energiaforrások helyzete a projekt megvalósításának helyszínén:

Az Európa2020 Stratégia a klíma és energiapolitika területén 3 célkitűzést fogalmazott meg 2020-ig:

- az üvegházhatású gázok 20 %-os csökkentését, az 1990-es szinthez képest;
- a megújuló energiaforrások felhasználásának 20%-ra történő növelése a teljes energiafogyasztás vonatkozásában;
- 20%-os energiahatékonyság javulás. ⁶

⁵ KSH (2015): Statisztikai Tükör: A háztartások fogyasztása, 2015 (előzetes adatok alapján)

⁶ Környezeti és Energhiatekonysági Operatív Program (KEHOP) 2014-2020

- Magyarország a fenti célok elérésének érdekében vállalta, hogy 13 százalékra emeli a megújuló energiaforrásokból előállított energia bruttó végső energiafogyasztásban képviselt részarányát.

Az Észak-magyarországi régióban egyaránt az adottságokhoz viszonyítva igen alacsony a napelem-rendszerekben, napkollektorokban, szélturbina generátorokban, biomassa alapú kapcsolt hő- és villamos energia-termelő berendezésekben, biomasszával fűtött lakóhelyek számának növelésében, folyékony bioüzemanyag és egyéb alternatív üzemanyag (például szélerőművek által támogatott hidrogén üzemanyag) hasznosításában rejlő lehetőségek kihasználása. További számottevő lehetőség a geotermikus energia hasznosítása.

Hevesen megvalósuló energiahatékonysági fejlesztések: napelemes rendszerek telepítése, Hevesi napelemes erőmű telepítése.

A napfénytartam éves összege északról dél felé haladva növekszik. Magyarország egész területén 1800-2000 óra, észak-keleten 1600-1800 óra, dél-keleten 2000-2500 óra a napsütéses órák száma.

A régióban az átlagos szélesség elmarad a Dunántúlon tapasztalható értékektől.

A felszín alatti vizekre alapozott geotermikus energia hasznosítási lehetőségeivel kapcsolatos kutatások folyamatosak a térségben.⁷

3.3. Projekt céljainak meghatározása

Projektünk hosszú távú célja, hogy az Európai Unió 7. Környezetvédelmi Akcióprogramját és Magyarország Energia – és Klímaturatossági Szemléletformálási Cselekvési Tervét figyelembe véve egy olyan projektet valósítson meg, amely hozzájárul:

- az energiafogyasztás csökkenéséhez;
- a természetes energiaforrások megőrzéséhez;
- a fogyasztás fenntarthatóbbá tételéhez és az energiahatékony/energiatudatos szemléletmód terjesztéséhez;
- a megújuló energiaforrások felhasználásának növekedéséhez

azáltal, hogy elsősorban az ifjúság és a fiatal felnőttek szemléletformálását célozzuk meg, mint a jövő generációjának energiafogyasztóit.

Elsődleges célcsoportunk mellett tevékenységeink egy részét a felnőtt és a senior lakosság (különös tekintettel a kulturális és köznevelési intézmények munkatársaira) számára is ajánljuk, hiszen fogyasztói szokásaik megváltoztatására soha sincs késő, főként, ha a Föld ökológiai rendszerének védelméről van szó.

További célunk az energiatudatos szemléletformáló programsorozatainkkal, energiatudatossági szemléletformáló kampányainkkal/rendezvényeinkkel, az energiatudatos előadásorozatainkkal, tanulmányi versenyekkel, szakkörökkel, tanulmányúttal, kreatív foglalkozásokkal és a gyakorlati bemutatóhelyekkel a résztvevők energiafelhasználás iránti felelősségérzetének erősítése, az energiahatékony gondolkodásmód fejlesztése és a megújuló energiaforrásokkal és energiacsökkentési lehetőségekkel kapcsolatos ismeret átadása.

A környezeti nevelés megjelenése a projektben:

Az ökológiai válság korszakában a környezeti nevelés világszerte és Magyarországon is egyre inkább felértékelődik. Ma már a természettel, környezettel való kapcsolat újraértelmezésére van szükség.

A környezeti nevelés a magatartás, a hétköznapi életvitel megváltoztatására irányul, ez is megkülönbözteti a nevelés minden más formájától. A megfelelő ökológiai kultúrát képviselő életvitel kialakításához nem elegendők pusztán kognitív (gondolkodási-megismerési) hatások

⁷ Észak-Alföldi Operatív Program 2007-2013, 20.o., http://www.nfu.hu/umft_operativ_programok

és követelmények. A környezet javításának módszereiről való ismeretek megszerzése is fontos, de ezek birtoklása még nem jelenti a cselekvésre való motiváltságot és az ahhoz szükséges képességeket, vagyis a környezet kognitív ismerete a környezetért felelős, a környezettudatos magatartás szükséges, de nem elégséges feltétele. A környezetvédelmi problémák ismerete, az ezzel kapcsolatos elemző és értékelő képességek, a megfelelő cselekvéssel kapcsolatos attitűdök és értékek is szükségesek az egyéni, felelős cselekvéshez.

A környezeti nevelés a jövőre irányul, a jövő kihívásaira való felkészítés a jelen nehéz körülményei között. 13-16 éves korban szellemileg és érzelmileg is nagyon fogékonyak a környezeti gondokra a fiatalok. Már kezdik átlátni a világot, érzékelik és értik a fonák helyzeteket, érzelmileg és értelmileg is nagyon nyitottak.

A környezeti neveléshez kapcsolódó céljaink:

Környezeti nevelésünk átfogó célja elősegíteni a tanulók környezettudatos magatartásának, életvitelének kialakulását annak érdekében, hogy a felnövekvő nemzedék képes legyen a környezeti válság elmélyülésének megakadályozására, elősegítse az élő természet fennmaradását és a társadalmak fenntarthatóságát.

Célunk, hogy a tanulók érzékennyé váljanak környezetük állapota iránt. Legyenek képesek a környezet sajátosságainak, minőségi változásainak megismerésére és elemi szintű értékelésére; a környezet természeti és ember alkotta értékeinek felismerésére és megőrzésére, a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességeik felismerésére és jogaik gyakorlására.

Fontosnak tartjuk, hogy kialakuljon bennük a bátorító, vonzó jövőkép, amely elősegíti a környezeti harmónia létrejöttéhez szükséges életvitel, szokások kialakulását és a környezet iránti pozitív érzelmi viszonyulások megerősödését.

Oktató – nevelő munkákban arra törekszünk, hogy a környezet ismeretén és a személyes felelősségen alapuló környezetkímélő magatartás egyéni és közösségi szinten egyaránt a tanulók életvitelét meghatározó erkölcsi alapelv legyen.

Megismertetjük tanulóinkkal azokat a jelenlegi folyamatokat, amelyek következményeként bolygónkon környezeti válságjelenségek mutatkoznak. Szeretnénk elérni, hogy konkrét hazai példákon ismerjék fel a társadalmi-gazdasági modernizáció pozitív és negatív környezeti következményeit.

Célunk, hogy diákjaink bekapcsolódjanak közvetlen környezetük értékeinek megőrzésébe, gyarapításába. Életmódjukban a természet tisztelete, a felelősség, a környezeti károk megelőzésére törekvés váljon meghatározóvá. Ezen a területen lehetőségük nyílik személyes tapasztalatok gyűjtésére az együttműködés, a környezeti konfliktusok közös kezelése és megoldása terén is. Összegezve: környezeti kultúrára szeretnénk nevelni tanítványainkat, gyermekeinket. Ez a bizonyos környezeti kultúra magában foglalja a környezet tényleges védelmét is, de annál lényegesen több; főleg: összetettebb, gazdagabb, komplexebb. A környezeti kultúra ugyanis: életmód, gondolkodás-és viselkedésmód, védelem, fejlesztés, okos és mértéktartó fölhasználás. A környezeti nevelés beépül szinte valamennyi tantárgyba, így átszövi az iskolai életünk mindennapjait. Előnye az is, hogy tanórán kívüli foglalkozások keretében is fejleszhető a diákok tudása, szemléletmódja. A kimondottan természettudományokhoz kapcsolódó szakkörök tálcán kínálják a környezeti nevelési lehetőségeket. Iskolánkban a környezettudatosságra nevelés leginkább alkalmazott színtere a hagyományos és nem hagyományos tanórai foglalkozások, valamint számos tanórán kívüli foglalkozás. Mostani programunkkal lehetőséget kívánunk nyújtani érdeklődő diákjainknak, hogy még mélyebben el tudjanak mélyedni a környezetvédelem egyes témáiban.

Programterv, a program megvalósítási folyamata:

- A program összeállítása során arra törekedtünk, hogy a tanulók érdeklődését, lelkesedését fenntartsuk. A most megvalósításra kerülő órákon lehetőséget biztosítunk, hogy a tanulók elmondhassák, hogy mely témákról szeretnének többet tudni. (Ötlebörze).
- A foglalkozások megtartásához a tárgyi feltételek adottak iskolánkban.
 - Könyvtár
 - Határozókönyvek, lexikonok, kézikönyvek
 - Számítógépek, internet
 - Laboratóriumi eszközök, vegyszerek, labor
 - Nagyítók, mikroszkópok, mérlegek
 - Akvárium
- A szakköri órák tartását iskolánk pedagógusai végzik, e mellett tervezzük külső előadók meghívását is.
- Törekszünk arra, hogy a közvetlen lakókörnyezetünk adta lehetőségeket használjuk ki, lehetőséget biztosítunk külső helyszín meglátogatására is.
- Elsődleges szempontunk: a tanulók közvetlen tapasztalatszerzése.
- Ügyelünk arra, hogy a kísérleteket környezetbarát módon végezzük.

Egy jelenséget megpróbálunk minél több oldalról megközelíteni, keressük a mindennapokhoz fűződő kapcsolatokat.

Céljaink a szemléletformálási projekt keretében

<i>Célcsoport</i>	<i>Szemléletformálási terület</i>	<i>Azonosított probléma</i>	<i>Cél</i>
Heves település köznevelési (általános iskola, középiskola) intézményeinek fiataljai (14-18 éves korosztály)	Energiatakarékosság/ energiahatékonyság	A fiatalok életkorukból adódóan nem érdeklődnek a környezettudatosság, az ésszerű energiafelhasználás iránt.	Célunk az energiatudatos szemléletformáló programsorozatainkkal a környezettudatosság, az ésszerű energiafelhasználás és a környezeti összefüggésekben való gondolkodás beillesztése a fiatalok szocializációjába. További célunk a fiatalok természeti környezetért való elkötelezettségének növelése, a környezetvédelemmel kapcsolatos ismeretek bővítése.
<i>Települési lakosság:</i> fiatal felnőttek (19-39 év)	Energiatakarékosság/ energiahatékonyság	A lakosság egy része nem ismeri az energiatudatos szemléletnek köszönhető költségcsökkentő lehetőségeket.	Célunk az energiatudatos szemléletformáló programsorozatainkkal, az önálló háztartás kialakítása előtt álló fiatal felnőttek ismereteinek bővítése a költségcsökkentő energiahatékonysági megoldások területén. Célunk a lakosságot érintő energetikai pályázati lehetőségekről, az energiatakarékos megoldásokról, a zöldáram lehetőségeiről való információnyújtás.
Helyi lakosság: Azon belül a kulturális és köznevelési intézmények (iskola, művelődési ház, könyvtár, múzeum, kulturális célú civil szervezet) célcsoportja. <i>Települési lakosság:</i> fiatalok (14-18), fiatal felnőttek (19-39 év), felnőttek (40-50), senior korosztály (50+)	Környezetvédelem, energiafelhasználás	A lakosság egy része nincsen tudatában az energiafogyasztás és az éghajlatváltozás közötti kapcsolatokkal, az éghajlatváltozás emberi életre való hatásaival.	Az energiatudatossági szemléletformáló kampányunkkal/rendezvényeinkkel célunk a lakosság, – azon belül célcsoportjaink – ismereteinek bővítése az energiafogyasztás és az éghajlatváltozás kapcsolatáról, az éghajlatváltozás emberi életvitelre gyakorolt hatásairól, valamint a változásokhoz való alkalmazkodásról.

			Röviden: „felkészülni az elkerülhetetlenre, megelőzni az elkerülhetőt!”
<p>Heves kulturális és köznevelési intézményeinek (iskola, művelődési ház, könyvtár, múzeum, teleház, levéltár, kulturális célú civil szervezet) munkavállalói.</p> <p><u>Települési lakosság:</u> Fiatal felnőttek (19-39 év), felnőttek (40-50), senior korosztály (50+)</p>	Energiahatékonyság/ Megújuló energia- felhasználás	A települési intézményhálózat munkatársai munkahelyi pozícióikat nem eléggé használják ki és nem fordítanak elegendő energiát a lakosság környezeti/ energiahatékonysági szemléletének formálására.	<p>Az energiatudatos előadássorozatunkkal célunk a felelős magatartás elterjedésének segítése, az energiatudatos életmód értékeinek és eszközeinek széleskörű elterjesztése, valamint a kapcsolódó nem formális tanulási helyzetek ösztönzése a települési intézményhálózat munkatársai körében. (Ezzel kívánunk hozzájárulni a megújuló energia-felhasználás növekedéséhez és az energiafelhasználás csökkentéséhez.)</p> <p>Úgy gondoljuk, hogy célcsoportjaink példamutatásukkal hozzájárulhatnak a lakossági szemléletmód megváltoztatásához.</p>
<p>Heves köznevelési intézményeinek (általános iskola, középiskola) tanulói.</p> <p><u>Települési lakosság:</u> fiatalok (14-18) fiatal felnőttek (19-39 év)</p>	Energiahatékonyság/ Környezeti fenntarthatóság	A fiatalok, fiatal felnőttek kevésbé érdeklődnek az energiahatékonyság, az energiatudatosság, a környezeti fenntarthatóság iránt.	A projekt keretében tanulmányi verseny szervezésével célunk a tehetséggondozás, a diákok érdeklődésének felkeltése a környezeti fenntarthatóság iránt. A kérdéssorok egy-egy témakört új megközelítésben dolgoznak fel, lehetőséget kínálva a megszerzett kompetenciák alkalmazására. A feladatok nehézsége az átlagos és a jó képességű diákok tudásához igazodik.
<p>Heves köznevelési intézményeinek (általános iskola, középiskola) tanulói.</p> <p><u>Település lakossága:</u> fiatalok (14-18), fiatal felnőttek (19-39 év)</p>	Környezeti fenntarthatóság/ Környezetvédelem	Az energiatakarékosság/ fenntartható fejlődés a köznevelési programokban kevesebb hangsúlyt kapnak, mint amennyit megérdemel.	Az energiatudatos szakkör szervezésével célunk a fenntartható fejlődés és az energiatakarékosság iránti elkötelezettség növelése, a résztvevők környezettudatosságra való nevelése, a

			fiatalok környezetvédő munkánkba való bevonása.
Heves köznevelési intézményeinek (általános iskola, középiskola) tanulói. <u>Település lakossága:</u> fiatalok (14-18), fiatal felnőttek (19-39 év)	Környezeti fenntarthatóság/ Környezetvédelem	A fiatalok nem ismerik a bolygónkat fenyegető környezeti válságjelenségeket.	A tanulmányút célja, hogy megismertessük a résztvevőkkel azokat a jelenlegi folyamatokat, amelyek következményeként bolygónkon környezeti válságjelenségek mutatkoznak. Szeretnénk elérni, hogy konkrét hazai példákon keresztül ismerjék fel a társadalmi-gazdasági modernizáció pozitív és negatív környezeti következményeit.
Heves köznevelési intézményeinek (általános iskola, középiskola) tanulói. <u>Települési lakosság:</u> fiatalok (14-18), fiatal felnőttek (19-39 év)	Környezeti fenntarthatóság/ környezettudatos életmód	A fiatalok, fiatal felnőttek nincsenek teljes mértékben tisztában a fenntartható fejlődés kérdéseivel, a környezeti és szociális problémákkal, stb.	Az iskolában, rendezvényeken megszervezésre kerülő kreatív foglalkozásaink célja beszélgetés kezdeményezése a klímaváltozásról, valamint a környezettudatos életmód kialakításáról. Célunk kreatív foglalkozások szervezése a fenntartható fejlődés kérdéseiről, a környezeti és szociális problémákról.
A megjelölt települések lakosságának, ezen belül is kulturális és köznevelési intézményeinek (iskola, művelődési ház, könyvtár, múzeum, kulturális célú civil szervezet) célcsoportjai. <u>Települési lakosság:</u> fiatalok (14-18), fiatal felnőttek (19-39 év), felnőttek (40-50), senior korosztály (50+)	Energiahatékonyság/ Megújuló energiaforrások	Az elméleti ismeretátadás mellett a gyakorlatorientáltság elterjedése kevésbé jellemző a településen.	Célunk gyakorlati bemutatóhelyek kialakítása az energiahatékonyságot és az energiatudatosságot a középpontba helyezve. (Elsősorban a helyi adottságokat alapul véve, a helyi lehetőségeket bemutatva.)

3.4. A projekt illeszkedése a célcsoportokhoz

Intézményünk Heves város egyetlen összetett iskolájaként lát el alapfokú és középfokú köznevelési tevékenységeket. Közel 900 tanuló jár feladat ellátási helyeinkre az ország egyik komplex programmal fejlesztendő járásban, a Hevesi járásban. A tanulói összlétszámon belül a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók és a hátrányos helyzetű tanulóink aránya is egyaránt magas.

Az Eötvös József Református Oktatási Központ, illetve annak szakmai elődje közel 25 éve végzi feladatellátását Heves városában. A csaknem öthektáros parkkal körülvett intézményben több száz diákkal és közel száz munkatárssal végzünk középfokú köznevelési tevékenységet négy- és hat évfolyamos gimnáziumi, szakközépiskolai, szakiskola formában, továbbá a felnőttképzési tevékenységünk is a térség képzési kínálatát színesíti.

Közoktatási intézményként **az elsődleges, közvetlen célcsoportunkat** az iskolánk tanulói, valamint a helyi lakosság fiataljai – az a 14-18 éves korosztály, akik más közoktatási intézményben folytatnak tanulmányokat – jelentik. Véleményünk szerint a fiatalok életkorukból adódóan nem foglalkoznak kellő odafigyeléssel a környezeti fenntarthatóság, az energiatudatosság, valamint a környezetvédelem témaköreivel.

Úgy gondoljuk, hogy esetükben a szocializációs folyamat részét kell, hogy képezze a hatékony energia és erőforrás-felhasználás, a megújuló energiaforrások ismerete és használata, valamint a környezeti szempontok figyelembevétele fogyasztói szokásaik kialakítása során.

A fiatalokat érintő tevékenységeink:

- Energiatudatossági szemléletformáló programsorozat (kiscsoportos foglalkozás)
- VáltoztaTÁSKA energiatudatos szakköri szerveződés
- Tanulmányi út, üzemlátogatás

Másodlagos célcsoportunk egyrészt a település fiatal felnőttjei (19-39 év), akik számára az energiahatékonyság és az energiatudatosság a személyes költségek csökkentésében jelenik meg, mint az egyik leghatékonyabb motivációs tényező. Másrészt a település felnőttjei (40-50) és senior korosztálya (50+), akik esetében a költségcsökkentés mellett fokozottan jelenik meg a jövő generációjának életminőségéért és jövőjéért való aggodalom.

A fiatal felnőtteket, felnőtteket és a senior korosztályt érintő tevékenységeink:

- Energiatudatossági szemléletformáló kampány – rendezvény
- Energiatudatos előadásorozat
- Alhonlap az energiatudatosság és megújuló energiaforrások témájában

További célcsoportunk a helyi kulturális és köznevelési intézmények (iskola, művelődési ház, könyvtár, múzeum, kulturális célú civil szervezet) munkatársai, akik példaértékű magatartásukkal segíthetik munkákat.

Továbbá úgy gondoljuk, hogy ezen intézmények célcsoportjaik bevonásával hozzájárulhatnak a város „szemléletformálására” energiahatékonyság, energiatudatosság, környezetvédelem és megújuló energiaforrások használata területén.

A helyi kulturális és köznevelési intézmények (iskola, művelődési ház, könyvtár, múzeum, kulturális célú civil szervezet) munkatársai számára energiatudatos előadásorozatot tervezünk megvalósítani.

3.5. A projekt megvalósulás előnyei

A projekt megvalósulásának köszönhetően különböző pozitív környezeti-, gazdasági-társadalmi hatások valósulnak meg, melyek az energiahatékonyság, az energiatudatosság, a

megújuló energiaforrások, a környezetvédelem és a környezeti fenntarthatóság témakörét érintik. Ezen ismeretek elsajátításának köszönhetően a résztvevők gondolkodásmódja és fogyasztói szokásai változnak az energiafogyasztás területén.

A következő táblázat a környezeti hatásokat, a gazdasági hatásokat és a társadalmi hatásokat foglalja össze táblázatos formában, az átláthatóság kedvéért.

<i>Környezeti hatások</i>	<i>Gazdasági hatások</i>	<i>Társadalmi hatások</i>
<p><u><i>Az energiatudatosság területén szerzett ismereteknek köszönhetően:</i></u> Energiafogyasztás csökkenése (pl.: energiatakarékos izzóhasználat, esővízgyűjtés, napkollektorok használata stb.)</p>	<p><u><i>Személyi költségek csökkenése:</i></u> A résztvevők energiacsökkentési ismereteket szereznek, melynek köszönhetően csökkenek az egyéni/ a családi lakásfenntartási költségek és a háztartási energia költségek összege: csökken az egy főre jutó havi fogyasztási kiadások összege.</p>	<p><u><i>Az egyéni tudástartalom bővülése:</i></u> A projekt résztvevői energiahatékonysággal, energiatudatossággal, megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos ismereteket szereznek.</p>
<p><u><i>A projekt hatására a résztvevők alternatív közlekedési eszközöket (pl.: kerékpár) használnak:</i></u> Az üvegházhatású gázok (pl.: szén-dioxid) kibocsátásának mértéke csökken.</p>	<p><u><i>Ismeretek szerzése a környezeti fenntarthatóság/ környezetvédelem területén:</i></u> Az Észak-magyarországi régióban növekszik a szelektíven gyűjtött hulladék aránya, azáltal hogy a résztvevők megismerkednek a szelektív hulladékgyűjtés előnyeivel és környezeti hatásaival.</p>	<p><u><i>Szociális normaváltozás:</i></u> A résztvevőink esetében az energiatudatos magatartás szociális normává válik, a jövő generációk életminőségéért és jövőjéért való felelősségérzet kialakul.</p>
<p><u><i>A megújuló energiaforrások növekedése révén:</i></u> A megújuló energiaforrások felhasználási arányának növekedésével a károsanyag-kibocsátási célszámoknak való megfelelés teljesül Magyarországon.</p>	<p><u><i>Nem megújuló energiaforrásaink védelme:</i></u> A lakossági energiafogyasztás csökkenésének következtében a nem megújuló energiaforrások felhasználása országosan is csökken, ezáltal a nem megújuló energiaforrások külföldi behozatala is mérséklődik.</p>	<p><u><i>Egészségi állapot változás:</i></u> A résztvevők szembesülnek az alternatív közlekedési eszközök (pl.: kerékpár) egészségre gyakorolt hatásaival, ezáltal egészségi állapotuk pozitívan változik.</p>
<p><u><i>Az energiahatékonysági ismeretek terjesztése:</i></u> Az energiahatékonysági ismeretek terjedése következtében a nem megújuló energiaforrások iránti szükséglet csökken, ezáltal csökken a nem megújuló energiaforrások kitermelésének veszélye is.</p>	<p><u><i>A megújuló energiaforrásokra épülő pályázatok:</i></u> A lakosság a projekt keretében megismerkedik az energetikai lakossági pályázati lehetőségekkel, ezáltal az Európai Unió forrásai kihasználásra kerülnek.</p>	<p><u><i>Ismeretbővülés:</i></u> A résztvevők megismerkednek az éghajlatváltozás hatásaival, a résztvevők felkészülnek a klímaváltozás okozta életviteli változásokra.</p>

4. A projekt tervezett tevékenységei

4.1. A konkrét tevékenységek megtervezését megelőző koncepció összefoglalása

Az Eötvös József Református Oktatási Központ intézmény óvodai, általános iskolai, gimnáziumi, szakgimnáziumi, szakközépiskolai, szakiskolai, alapfokú művészeti iskolai és kollégiumi tevékenységeket egyaránt ellát. Az óvodai, gimnáziumi, szakgimnáziumi, szakközépiskolai, szakiskolai nevelési-oktatási munkák Heves településen valósulnak meg, míg az általános, alapfokú művészeti iskolai tevékenységét átányi tagintézményében végzi. Az intézmény, illetve annak szakmai elődje már közel 25 éve végzi feladatellátását Heves városában, a dél-hevesi kistérség egyetlen középiskolájaként, így az alapfokú és középfokú köznevelési tevékenységét jelenleg közel 900 tanuló számára biztosítja, mintegy 100 munkatárs segítségével, ezáltal a környék egyik legnagyobb foglalkoztatójaként. Az intézmény oktató-nevelő munkája során arra törekszik, hogy a környezet ismeretén és a személyes felelősségen alapuló környezetkímélő magatartás egyéni és közösségi szinten egyaránt a tanulók életvitelét meghatározó erkölcsi alapelv legyen. Ezt pedagógiai programjában is hangsúlyozza, valamint igyekszik a mindennapi gyakorlatban is megvalósítani: a környezeti nevelést szinte valamennyi tantárgyába beépíti, így átszővi az iskolai élet mindennapjait. Ezzel céljuk a gyerekekben a környezet értékeinek tudatosítása, a megfelelő környezeti attitűd kialakításához való hozzájárulás és a környezeti tartalmak közvetítése. Erre az alapelvre építve, az intézményben kiemelt feladatként kezelik a tanulók természettudományos nevelését, legyen szó hagyományos vagy nem hagyományos tanórai foglalkozásokról, ill. tanórán kívüli programokról: olyan ismeretbővítő alkalmakat teremtenek, amelyek az energiatudatosság, energiatakarékosság és megújuló energiahasználattal kapcsolatos területeket egyaránt érintik. A pedagógusok nem csupán a NAT szerinti előírásoknak megfelelő környezettudatos magatartásukkal nyújtanak példát a környezeti neveléshez, de emellett tanévenként újabb és újabb kampányokat valósítanak meg a természettudományos nevelés részeként, melynek során a tanulók és a munkatársak a környezet megóvásával kapcsolatos tevékenységeket végezhetnek. Ezekre építve jött létre a jelenlegi projekt alapötlete.

A projekt szakmai koncepciójában abból indultunk ki, hogy az összetett oktatási intézmény a dél-hevesi kistérség egyetlen középiskolájaként a mindennapokban tanulóikkal, de emellett Heves település és térség fiatal (14-18 év), fiatal felnőtt (19-39 év) lakosságával (család, barátok, rokonok, ismerősök) egyaránt találkozik, ezáltal megfelelő színteret nyújt a tanulók és a lakosság művelésére, nevelésére, oktatására és szemléletformálására. Az oktatási intézményünk munkatársai elsődlegesen a 6-18 éves korosztállyal vannak napi kapcsolatban, az ő fejlesztésüket tudják végezni a környezettudatosság terén, közvetett módon pedig a szülőket, rokonokat tudják elérni. Ennek fényében az intézmény egyfajta biztos támogatói, háttérintézménye a település és kistérség életének, pedagógusaink révén közvetlenül tudjuk a környezeti nevelést, az energiatudatosság gondolatát népszerűsíteni és fejleszteni a lakosság körében. Mindemellett az oktatási intézmény eddigi fenntartható fejlődésre, tudatos környezetvédelemre irányuló programjai körét szeretnénk tovább bővíteni és erősíteni az energiatudatos gondolkodást és életmódot segítő tanórán kívüli tevékenységekkel.

A projekt elsődlegesen arra irányul, hogy a fenntartható fejlődés és az energiatakarékosság iránt elkötelezett, a meghatározott témában elmélyedni, és önmagukat kreatívan kifejezni képes tanulók az intézményünk pedagógiai programjában meghatározott oktatási-nevelési célkitűzésekkel, valamint a tanulók életkori és egyéni sajátosságaival együtt lehetőséget kapjanak a környezetvédelem speciális ismereteit tartalmazó, az energiatakarékosság és energiahatékonyság, megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos tudáselemek, készségek, képességek, attitűdök elsajátítására. A fiatalok esetében ez a környezettudatosság, az ésszerű

energiafelhasználás és a környezeti összefüggésekben való gondolkodás már a szocializáció része. Esetükben az elkötelezettség növelését, az ismeretek bővítését és az ismeretek mindennapokba való beillesztését szükséges megcélozni a projektben nyújtott információs, szemléletformáló programsorozatok, szakkörök, kampányok, üzemlátogatások segítségével. A fiatal felnőttek (19-39 év) esetében az ismeret és tudásátadó, szemléletformáló alkalmak során már az önálló háztartás kialakítására irányuló energia és költségtakarékos megoldásokra kell helyezni a hangsúlyt.

A két korosztály elérésével a projekt során bekövetkező pozitív attitűdváltozás a későbbiekben képessé teszi a tanulókat/ fiatalokat a környezetbarát és energiatudatos fogyasztói döntések meghozatalára. Ezen túl a téma iránt elkötelezettségük, kompetens és felelős magatartásuk ösztönzőleg hat családjuk és ismerőseik körében is az energiatudatos életmód értékeinek és eszközeinek megismerésére, alkalmazására. Ezért a projektben tervezett energiatudatosságra nevelő tevékenységek másik felét a tanulók családja, barátai, rokonai, ismerősei számára nyújtjuk, vagyis a tanulók környezetében élő lakosság számára.

A projektben vállalt konkrét tevékenységek megtervezését megelőző koncepció összeállításában közreműködőkkel egyetértésben úgy gondoljuk, hogy a hatékony szemléletformálás érdekében a települések meghatározó szereppel bíró intézményeinek és személyek bevonására van szükség. A településeken hangadó, kisebb-nagyobb közösségeket jó irányba és pozitív módon befolyásolni képes szakembereket és intézmények által érhetjük el. Ezeket a személyeket és intézményeket kívánjuk megtalálni, bevonni, felkészíteni, motiválttá tenni a projekt keretében.

Az alapötlet kidolgozását követően, a részletes projekt kidolgozásba, a tevékenységek listájának összeállításába bevontuk:

- az Oktatási Központ tanulóit (elsősorban a 14-18 éves korosztály),
- az Oktatási Központ intézményeiben tanulók szüleit,
- a helyi kulturális és köznevelési intézmények (iskola, művelődési ház, könyvtár, múzeum, kulturális célú civil szervezet) munkatársait.

A bevont tanulókkal, szülőkkel, szervezetekkel és szakemberekkel fókuszcsoportos megkérdezések keretében került sor az energiatakarékosság és energiahatékonyság, valamint a megújuló energia-felhasználás területén meglévő előzetes ismereteik, gyakorlataik, eddigi tevékenységeik és szolgáltatásaik megismerésére. Majd a fentiekben említett területeken megfogalmazott igényeiket gyűjtöttük össze. Mindezekre az információkra építve alakítottuk ki velük közösen a projekt tevékenységeit. Az alábbiakban a projektet megalapozó fókuszcsoportos beszélgetés eredményei kerülnek bemutatásra.

A „szemléletformáló” projekt keretében a megvalósítók számára meghatározó volt, hogy a tevékenységek és a projekt szakmai tartalmának meghatározásakor, fokozottan figyelembe vegyék a projekt során megszólítandó célcsoportok energiatudatossággal, energiahatékonysággal, környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos ismereteit, azokat a tevékenységeket, gyakorlatokat, melyeket az energiafogyasztás mérséklése érdekében jelenleg is alkalmaznak. Szintén fontosnak tartották, hogy felmérjék azon tevékenységigények körét, amelyek keretében szívesen jutnának információhoz az energiahatékonyság témakörével kapcsolatban.

Fókuszcsoporthoz megkérdezésekre 3 alkalommal került sor:

- Első alkalommal az Eötvös József Református Oktatási Központ tanulóit (elsősorban a 14-18 éves korosztály) kérdeztük meg azért, hogy megtudjuk, milyen ismeretekkel rendelkeznek az energiahatékonysággal, a megújuló energiaforrásokkal, a klímaváltozás hatásaival, a környezeti fenntarthatóság stb. témáival kapcsolatosan. Továbbá érdeklődésünk tárgyát képezte az is, hogy mely tevékenységek keltenék fel figyelmüket a tanórán kívüli foglalkozások esetében. Pl.: tanulmányi kirándulások, tanulmányi versenyek stb.
- A második alkalom keretében az Eötvös József Református Oktatási Központban tanuló diákok szüleinek véleményét kérdeztük meg, amelynek felmérésére a pedagógusok közreműködésével a szülőértekezleteken került sor. A szülők számára feltett kérdések között szerepelt: Milyen energiatudatossági ismeretekkel rendelkeznek? Milyen energiahatékonysági gyakorlatokat alkalmaznak a háztartásvezetés során? Milyen városi programokon vennének részt azok közül, amelyek az energiatudatosságot állítják a középpontba? stb.
- Harmadik alkalommal a Heves városi közintézmények (önkormányzat, iskola, művelődési ház, könyvtár, múzeum, kulturális célú civil szervezet) munkatársai lettek felkeresve és megkérdezve arról, hogy: Milyen energiatudatosságot tükröző intézkedéseket alkalmaznak egy-egy saját rendezvény megvalósításakor? Milyen tevékenységekkel járulnak jelenleg ahhoz hozzá, hogy a helyi lakosság energiatudatos szemléletmódja kialakuljon? stb.

A fókuszcsoporthoz beszélgetés módszere

A fókuszcsoporthoz beszélgetések folyamatában a résztvevők egy moderátor segítségével végzett csoportos beszélgetés keretében kölcsönös eszmecsere, véleményváltást végeznek, egy a vizsgálat célját képező központi téma körül. Esetünkben az igényfelmérés fő célja azon cselekvésterületek, ismeretek meghatározása volt az energiahatékonyság területén, melynek segítségével a projekt megvalósítói egy résztvevői igényekre épülő tevékenységtervet állítanak össze.

Az igényfelmérés elsődleges témái: az energiatudatosság, az energiahatékonyság, a megújuló energiaforrások, a környezeti fenntarthatóság, a környezetvédelem és a klímaváltozás.

A fókuszcsoporthoz beszélgetés folyamata

A főpályázó a pályázati felhíváshoz igazított projekt céljai elérésének érdekében olyan célcsoportokat keresett, amelyek elérésére megfelelő eszközökkel, infrastrukturális feltételekkel és humán erőforrással rendelkeznek. Közoktatási intézményként egyértelmű volt, hogy elsősorban saját tanulóinak számára nyújt szemléletformáló programokat. Mivel az Eötvös József Református Oktatási Központ vezetősége úgy gondolja, hogy diákjai segítségével a városi lakosság egy része is elérhető, ezért a másodlagos célcsoportot a városi lakosság képezi (19-39 éves korosztály; 40-50 éves korosztály és az 50 év feletti senior korosztály).

A fókuszcsoporthoz beszélgetések alkalmi 2016. június második hetében kerültek megszervezésre.

A fókuszcsoporthoz beszélgetésben felmérésre kerültek a célcsoportok ismeretei, igényei és javaslatai. Mindezek figyelembe vétele mellett került kialakításra a tevékenységrendszer.

A fókuszcsoporthoz beszélgetések eredményei:

A fókuszcsoporthoz beszélgetés módszerével végzett igényfelmérésnek köszönhetően kiderült, hogy célcsoportjaink érdeklődnek és fontosnak tartják az energiahatékonyság témakörét:

- Az Oktatási Központ tanulói eddig sok esetben figyelmen kívül hagyták a környezettudatos gondolkodást, a klímaváltozás fontosságát, az energiatakarékos viselkedést. Azonban szívesen részt vennének különböző tanulmányi kirándulásokon, szemléletformáló programsorozatokon, tanulmányi versenyeken, kreatív foglalkozásokon, szakkörökön, amelyek az energiatudatosságot, az energiahatékonyságot, a környezeti fenntarthatóságot helyezik a középpontba.
- Ezen tanulók szülei jelenleg kevésbé alkalmaznak energiatakarékos megoldásokat a háztartásfenntartás területén; kevésbé ismerik a hazai energiahatékonyságra épülő pályázatokat; fogyasztói szokásaik kialakításánál nem igazán jelenik meg a környezettudatosság, mint meghatározó tényező.
- Ezen célcsoportok tagjai elmondásuk szerint szívesen megismernének energiahatékonysági, energiatudatossági módszereket, melyek a környezettudatosság figyelembevételével, a háztartás- fenntartási költségeinek a csökkenését is eredményezi.
- A helyi kulturális és köznevelési intézmények (iskola, művelődési ház, könyvtár, múzeum, kulturális célú civil szervezet) munkatársainak – elmondásuk szerint – szükségük van az energiatudatos életmód jellemzőinek és az energiacsökkentést eredményező alternatív megoldásoknak a megismerésére, annak érdekében, hogy rendezvényeiken kellőképpen megjelenjen az energiahatékonyság szemléletének fontossága. A település egyéb intézményei az irodai munka és az intézményi működés során alkalmazható energiatudatos megoldások és eszközök iránt mutattak nyitottságot.

4.2. Projekt illeszkedése a felhíváshoz

Projektünk programjainak kialakításánál a következő környezetvédelmet középpontba helyező dokumentumokat vettük figyelembe:

- Európai Unió 7. Környezetvédelmi Akcióprogramja
- Magyarország Energia – és Klímatudatossági Szemléletformálási Cselekvési Terve

Ezen dokumentumok segítettek *céljaink* megfogalmazásához:

- az energiafogyasztás csökkenése;
- a természetes energiaforrások megőrzése;
- a fogyasztás fenntarthatóbbá tétele és az energiahatékony/energiatudatos szemléletmód terjesztése;
- a megújuló energiaforrások felhasználásának növekedése;
- az ifjúság, a fiatal felnőttek energiatudatosságának növelése;
- a környezettudatosság, az ésszerű energiafelhasználás és a környezeti összefüggésekben való gondolkodás terjesztése;
- az energiapazarló életmód és a környezetszennyezés okozta éghajlatváltozás hatásainak bemutatása;
- az energiatudatos és fenntartható energiafogyasztást szolgáló fogyasztói szokások bemutatása költséghatékonyság szempontjából;
- az energiahatékonyság és a megújuló energiaforrások használatára épülő viselkedésminták terjesztése.

A projekt keretében az elsődleges célcsoportunkat az iskolánk tanulói, valamint a helyi lakosság fiataljai – az a 14-18 éves korosztály, akik más közoktatási intézményben folytatnak tanulmányokat – jelentik. Úgy gondoljuk, hogy tevékenységeinknek köszönhetően esetükben a hatékony energia és erőforrás-felhasználás, a megújuló energiaforrások ismerete és használata

beépül a szocializációs folyamatukba, valamint kialakul a környezettudatosság, az ésszerű energiafelhasználás és a környezeti összefüggésekben való gondolkodás.

Másodlagos célcsoportunk egyrészt a település fiatal felnőttjei (19-39 év), akik számára az energiahatékonyság és az energiatudatosság a személyes költségek csökkentésében jelenik meg, mint az egyik leghatékonyabb motivációs tényező. Másrészt a település felnőttjei (40-50) és senior korosztálya (50+), akik esetében a költségsökkentés mellett fokozottan jelenik meg a jövő generációjának életminőségéért és jövőjéért való aggodalom.

További célcsoportunk a helyi kulturális és köznevelési intézmények (iskola, művelődési ház, könyvtár, múzeum, kulturális célú civil szervezet) munkatársai, akik példaértékű magatartásukkal segíthetik munkákat. Továbbá úgy gondoljuk, hogy ezen intézmények célcsoportjaik bevonásával hozzájárulhatnak a város „szemléletformálására” energiahatékonyság, energiatudatosság, környezetvédelem és megújuló energiaforrások használata terén.

Összességében elmondható, hogy a projekt keretében megvalósuló tevékenységeink hozzájárulnak ahhoz, hogy a résztvevők megfelelő információkat kapjanak az energiahatékonyság, az energiatudatosság, a megújuló energiaforrások, a természeti erőforrások megőrzésével kapcsolatban.

Továbbá célcsoportjaink körében olyan szemléletformálás megy végbe, melynek köszönhetően növekszik a környezetbarát és energiatudatos fogyasztói döntések száma, hazai vonatkozásban pedig a lakosság aktív szerepvállalásának köszönhetően csökken az ország szén-dioxid kibocsátásának mértéke, valamint az energiaimport mértéke.

4.3. A projekt valamennyi választott tevékenységének felsorolása

I. Projektelőkészítés

1. Megvalósíthatósági Tanulmány elkészítése

A projekt tevékenységeinek tervezéséhez, a szakmai tartalom bemutatásához és a helyzetértékeléshez kapcsolódóan elkészítettük a projekt megvalósíthatósági tanulmányát.

II. Projektmegvalósítás

1. Önállóan támogatható tevékenységek közül:

a) intézményi, települési, illetve több településen átívelő, interaktív tematikus szemléletformálási programsorozatok szervezése és lebonyolítása

II.1a. Energiatudatossági szemléletformáló programsorozat - csoportos foglalkozások

b) települési figyelemfelhívó akciók megvalósítása

II.1b. Energiatudatossági szemléletformáló kampány - rendezvény

c) települési/intézményi szereplők energiatudatos szemléletének terjesztésében való közreműködés ösztönzése, ennek keretében: tájékoztató előadások/workshopok/fórumok szervezése és lebonyolítása a projektben érintett intézmények munkavállalói számára

II.1c. Energiatudatos előadássorozat

2. Önállóan nem támogatható, választható tevékenységek közül:

e) gyakorlatban hasznosítható ismeretek és tudás átadására alkalmas szakkörök szervezése és lebonyolítása

II.1e. VáltoztaTÁSKA - energiatudatos szakköri szerveződés

g) a felhívás fő céljához kapcsolódó szakirányú tanulmányi kirándulások, szakmai üzemlátogatások, szakmai tanulmányutak megszervezése és lebonyolítása, azokon való részvétel támogatása

II.2g. Tanulmányi út, üzemlátogatás

h) a kedvezményezett honlapján belül a projekt számára aloldal létrehozása és annak a projekt során elkészített tartalmakkal és szervezett eseményekkel való folyamatos feltöltése, frissítése

II.1h. Aloldal készítése, frissítése

III. Horizontális tevékenységek

1. Projektmenedzsment működtetése

A projekt szakmai és pénzügyi vezetését, szervezését a projektmenedzsment látja el, amely az alábbi tagokból áll:

Projektmenedzser: Tóth Boglárka

Pénzügyi vezető: Gonda Ferencné

Környezeti fenntarthatósági, energiatudatossággal kapcsolatos szemléletformálás terén jártas szakember: Ballagó János

2. Kötelező tájékoztatás, nyilvánosság

A megvalósítás során a kötelező nyilvánossági eszközök által tájékoztatjuk a lakosságot, hogy a projekt európai uniós források felhasználásával valósul meg.

A projektek keretében megvalósuló kommunikáció arculati követelményeit a Kedvezményezettek tájékoztatási kötelezettségei és arculati kézikönyvben leírtak szerint alakítjuk ki. Ennek értelmében használjuk a Széchenyi 2020 logót, valamint a kötelező mondat logóját („Befektetés a jövőbe”).

A projekt keretében kizárólag jogtiszt kommunikációs anyagok kerülnek felhasználásra.

A kötelező nyilvánosság és tájékoztatás keretében az alábbi tevékenységeket végezzük:

A projekt előkészítő szakasza során használt kommunikációs eszközök	Célérték (darab)	(Tervezett) költség
Internetes honlap készítése, vagy meglévő honlap esetén a projekthez kapcsolódó tájékoztató (esetleg aloldal) létrehozása és folyamatos működtetése, frissítése	1 db	9.500 Ft
A projekt megvalósítási szakasza során használt kommunikációs eszközök	Célérték (darab)	(Tervezett) költség
A beruházás helyszínén a pályázati dokumentációban megjelölt típusú tábla (C típus) elkészítése és elhelyezése	1 db	9.500 Ft
Fotódokumentáció készítése	1 db	4.400 Ft
A projekt megvalósítását követően használt kommunikációs eszközök	Célérték (darab)	(Tervezett) költség
TÉRKÉPTEK feltöltése a projekthez kapcsolódó tartalommal	1 db	nem számolunk el rá költséget

3. Esélyegyenlőség biztosítása

A projektmegvalósítás során az alábbi esélyegyenlőségi szempontokat érvényesítjük, a pályázati felhívással összhangban:

- A projektre vonatkozó esélyegyenlőségi jogszabályokat betartjuk a megvalósítás során, az esélyegyenlőség szempontjából jogszabályba ütköző nem-megfelelőséget legkésőbb a projekt megvalósítása során megszüntetjük.
- A fejlesztéshez kapcsolódó nyilvános eseményeken, kommunikációnkban és viselkedésünkben az esélytudatosságot fejezzük ki: nem közvetítünk szegregációt, csökkentjük a csoportokra vonatkozó meglévő előítéleteket.
- Az esélyegyenlőségi célcsoportok képviselőit bevontuk a projekt tervezésébe, végrehajtásába.
- A projekt keretében kizárólag jogtiszt kommunikációs anyagok kerülnek felhasználásra.

4.4.1 Tervezett interaktív projektelemek

sor-szám	interaktív projektlem megnevezése	a projektlem leírása, bemutatása
II.1a.	Energiatudatosságot felmérő teszt	A program során a résztvevők tesztet töltenek ki. A 10 kérdésből álló teszt az interaktív beszélgetések során elhangzott ismeretek, jó gyakorlatok elmélyülésének visszaigazolását szolgálják, illetve megismerhetjük a résztvevők véleményét és előzetes ismereteit is az energia- és klímatudatosság témájában. A szakemberekkel történő interaktív beszélgetések segítségével jön létre a kölcsönös, közvetlen kapcsolat és kétirányú kommunikáció a szakemberek és a résztvevő között. A program lehetőséget nyújt az interakcióra, a vélemények és gondolatok kifejtésére is, így a programsorozatban való részvétel és tesztek kitöltése egyaránt a résztvevők személyes aktivitását követeli meg.
II.1b.	Elégedettségmérő és a szerzett ismereteket ellenőrző kérdőív	A program látogatói egyénileg elégedettségmérő és a szerzett ismereteket ellenőrző tesztet töltenek ki az energiatudatossági szemléletformáló kampányon. A kampány keretében az energiatudatosság témájához kapcsolódó előadásokon, workshopokon, és konzultációs, tanácsadási alkalmakon vesznek részt a kérdőívet kitöltők, akik ezt követően a témában elhangzottak (ismeretek, módszerek az energiaigények csökkentésére, energia-megtakarításra, energiahatékonyságra) alapján tudásukat ellenőrzik és azok alkalmazhatóságát mindennapjaikban valamint a program során alkalmazott eszközök, módszerek hatékonyságát értékelik a kérdőívek segítségével. A rendezvényen való részvétel a szakemberek és a látogatók közvetlen kommunikációjára épül a program során alkalmazott programelemek jellemzőiből adódóan (pl. konzultáció, tanácsadás). Ez valamint a kérdőív kitöltése egyaránt aktív részvételt feltételez a szakemberek és a lakosság részéről. A kérdőívek eredményei alapján megismerhetjük a látogatók véleményét és ismereteit is az energiatudatosság témájában és a kérdőívet kitöltők ezáltal hozzájárulnak az energiatudatos magatartás és módszerek további hatékony népszerűsítéséhez, szemléletformáló hatásának tudatosabb és eredményesebb megvalósításához későbbi rendezvényeinken.
II.1c	Kérdőív energiatudatosságról	Az energiatudatosság köré szerveződő tájékoztató előadásorozaton elhangzó ismeretek (energiatudatos életmód értékeiről és eszközeiről), bemutatott jó gyakorlatok (a megújuló energia-felhasználásról és az energiafelhasználás csökkentéséről) ismeretátadó szerepe mellett az előadások során lehetőség nyílik a kulturális és köznevelési intézmények munkatársainak az elhangzottakat saját környezetükbe (saját háztartás, saját intézmény) beilleszteni, egymással megvitatni és kollégáiknak továbbadni. Az előadásoknak az interaktivitása a résztvevőknek lehetőséget biztosít a szakértőktől kérdezni a témában, a kollégákkal megvitatni az elhangzottak hasznosíthatóságát saját szervezetükben. Ez a szakértők és a résztvevők közötti kölcsönös, közvetlen kapcsolat valamint a kérdőív kitöltése egyaránt a kulturális és köznevelési intézményekben dolgozók aktivitását követeli meg.

II.1e.	Energiatudatos szakköri foglalkozásokon készült jegyzetek, kísérletek dokumentációi	Az energiatudatos szakkör témáinak (fenntartható fejlődés, erőművek működése és környezeti hatásaik, energiatakarékosság, energiahatékonyság, tudatos és megújuló energiafelhasználás stb.) feldolgozása során a diákok a hallott információkról és tapasztalt kísérletekről jegyzeteket készítenek. Ez, valamint az ismeretátadó és -feldolgozó szakköri foglalkozásokon alkalmazott (egyéni, páros és kiscsoportos, együttműködésre, kommunikációra, interakcióra és véleménynyilvánításra, esettanulmányok bemutatására, feldolgozására és megvitatására épülő) módszerek, a résztvevők aktivitására épít. Az energiatudatos magatartás témájában elhangzó információkat, bemutatott tapasztalati beszámolókat, kísérleteket a szakpedagógusok irányításával közösen feldolgozzák, amely során létre jön a kölcsönös, közvetlen kapcsolat és kétirányú kommunikáció a pedagógus és a diák között.
II.2g.	Tapasztalati beszámolók megújuló energiaforrásokról	A tanulmányutak, üzemlátogatások során a tanulók szakmai vezetéssel ismerik meg és sajátítják el a megújuló energiaforrások működését, lehetséges módszereit, miközben lehetőséget kapnak a tudományos életben való tapasztalatszerzésre, miközben a természettudományokhoz köthető kompetenciáik fejlődnek. Az interaktív bemutatók során a résztvevőknek lehetősége nyílik a szakértőktől kérdezni a témában, ez kölcsönös, közvetlen kapcsolatot feltételez a szakértők és a résztvevők között. A tanulmányi út végén minden tanuló leírja tapasztalatait az erőművek működésével, gazdálkodásával, környezeti hatásairól, amelyet a szakkör keretében meg is oszt a csoporttagokkal és lehetőség nyílik a tapasztaltak megvitatására. Az üzemlátogatások során kialakuló kétirányú kommunikáció és a tapasztalati beszámolók megírása, közös megvitatása aktív részvételt igényel a résztvevőktől.
II.1h.	Eseménybejegyzések a projekt alhónlapján	A kedvezményezett energiatudatossági webes aloldala létrehozása segítségével nyílt platform jön létre a lakosság széleskörű elektronikus kommunikációs csatornán történő online elérése érdekében, ahol az aktuális programlehetőségek, programeredmények mellett az alhónlapra érkezők információkat gyűjthetnek az energiatudatosság, környezettudatosság és a fenntartható fejlődés témákban. A weboldalon eseménybejegyzések létrehozásával az energiatudatosságot népszerűsítő és tudatos szemléletformáló eredménye érhető el: a honlapra érkező látogatók ugyan online formában, de közvetlen, kétirányú kommunikációt folytatnak a környezeti szakemberrel, a hozzászólásaik, bejegyzéseik révén és javaslataik által a látogatókat érintő/érdeklő egy-egy aktuális témáról való részletesebb tájékoztatásán keresztül. A honlappal a passzív elérések száma min. 200 db.

4.4.2 A háztartások tudatos energiafelhasználását közvetlenül segítő projektelemek

sor-szám	a háztartások tudatos energiafelhasználását közvetlenül segítő projektelem megnevezése	a projektelem leírása, bemutatása
II.1a.	Interaktív beszélgetések	A figyelemfelkeltő akció keretében a résztvevők interaktív kerekasztal beszélgetésen vesznek részt, ahol a szakemberek és beszélgető partnereik által energiatakarékos megoldások, módszerek, nézőpontok, jó gyakorlatok bemutatására kerül sor. Az elhangzott ismeretek elmélyülésének visszaigazolását a 10 kérdésből álló teszt kitöltése szolgálja, felmerülő kérdéseiket a kitöltők a szakemberekkel közösen megbeszélik, ezzel a résztvevők jövőbeni energiafelhasználási szemléletét és energiafelhasználási szokásait a tudatosság irányba mozdítja, pozitív attitűdváltozást idézve elő.
II.1b.	Előadások, workshopok, és konzultációs, tanácsadási alkalmak	Az energiatudatossági szemléletformáló kampány keretében a látogatók a programhoz kapcsolódó előadások, workshopok, és konzultációs, tanácsadási alkalmak segítségével megismerkednek az energiatudatos magatartással, az energia- és klímatudatos viselkedés előnyeivel és megtapasztalják a háztartásokban alkalmazható megoldásokat, amelyeket a későbbiekben saját háztartásukban is alkalmazni tudnak és ismerőseik körében tovább tudják adni. Így pl. a résztvevők saját háztartásának erőforrás- és energiafelhasználás igényének csökkentésére személyre szabott tanácsadások közvetlenül segítik a résztvevőket az energiatudatos életmódjuk kialakításában és tudatos energiafelhasználás eszközeinek megismerésében, olyan előadási és tanácsadási témák segítségével, mint az odafigyelést vagy kisebb beruházást igénylő energia megtakarítások, energiahatékonyság, különös tekintettel a fűtési és energiatudatos lakáskorszerűsítési energiahatékonyságra.
II.1c.	Ismeretátadó előadások	Az előadássorozat során a résztvevők az energia- és klímatudatos viselkedés előnyeiről, energiatudatos életmód értékeiről és eszközeiről szóló szakmai előadást hallgatnak meg. Az előadások során lehetőség nyílik az elhangzottakat saját környezetükbe beilleszteni, véleményüket és ötleteiket egymással megvitatni. Az ismeretátadó előadások segítségével a tudatos energiafelhasználás témájában (a megújuló energiafelhasználás módszerei, az energiafelhasználás csökkentésének módszerei) elhangzottakat saját háztartásaikban és intézményükben is alkalmazni tudják. Hosszútávon pedig a tudatos energiafelhasználási lehetőségeket saját célcsoportjaik, a lakosok körében is népszerűsíteni tudják.
II.1e.	Energiatudatosságra irányuló ismeret	Az energiatudatos szakköri foglalkozások keretében, a tanulók megismerkednek az energiatudatos magatartással, az energia- és klímatudatos viselkedés előnyeivel és megtapasztalják a

	feldolgozó, szintetizáló alkalmak	háztartásokban alkalmazható megoldásokat, amelyek a későbbiekben saját háztartásukban is alkalmazni tudnak. Az ismeret feldolgozó, szintetizáló alkalmak segítik az ismeretek mindennapokba való beillesztését és alkalmazhatóságát, a környezettudatosság, az ésszerű energiafelhasználás és a környezeti összefüggésekben való gondolkodást.
II.2g.	Üzemlátogatás interaktív bemutatói	Az üzemlátogatások során megvalósuló interaktív ismeretszerzés és tapasztalati megismerés a résztvevők számára segítséget nyújt a klímabarát otthonok ismerveinek és az alacsony szén-dioxid kibocsátású energiaforrások megismerésére, a környezettudatos gondolkodás és magatartás fejlesztésében. Az üzemlátogatások szemléletformáló hatása során az energiafelhasználást csökkentő, a megújuló energiaforrások működésének, lehetséges módszereinek megismerése megalapozza, hogy a résztvevők rövidtávon szüleik háztartásában felhívják a figyelmet, a későbbiekben (fiatal felnőtt korban) pedig már a saját háztartásuk kialakításában tudatosan használják az ott tapasztalt energiafelhasználását közvetlenül segítő eszközöket, módszereket.
II.1h.	Online tájékoztatás, tanácsadás	A kedvezményezett projekt energiatudatossági alhonlapjára érkezők egy környezeti szakemberrel, a hozzászólásaik, eseménybejegyzéseik révén és javaslataik által a látogatókat érintő/érdeklő egy-egy aktuális témáról részletesebb tájékoztatást kapnak. Ezek az online tanácsok segítik a látogatót abban, hogy saját háztartásukban, mely területen igényel nagyobb odafigyelést az erőforrás- és energiafelhasználása. A szakember energiafogyasztást csökkentő ötleteit beépíti saját háztartása tudatos energiafelhasználási gyakorlatába. Ez energiafelhasználási szemléletét és szokásait a tudatosság irányba mozdítja, pozitív attitűdváltozást idézve elő.